

VIATGE A BRÀFIM AMB LA FUNDACIÓ BOSCH

I CARDELLACH DE SABADELL 17 MARÇ 2012

Els veïns de Bràfim i els de Sabadell compartim la satisfacció d'haver tingut entre els habitants de les dues viles un mateix metge que hi va viure a tombant dels segles XVIII-XIX; es tracta d'Anton Bosch i Cardellach (Sabadell 1758-1829), que va fer de metge a Bràfim durant 21 anys (1783-1787 i 1804-1822), i a Sabadell durant 23 anys (1787-1804 i 1822-1829). Va ser un home culte, i un professional molt preparat que va escriure articles mèdics que van ser premiats, i algunes notícies sobre els esdeveniments que va viure, tant a Sabadell, com a Bràfim. En reconeixement, ell dóna nom a la Fundació Bosch i Cardellach (fundada l'any 1942), entitat de Sabadell que aplega les persones que, des de distintes disciplines: història, arquitectura, sociologia, literatura, art, comunicació, ciències... ens proposen mantenir i millorar els coneixements de la ciutat.

L'amiga i historiadora Mercè Renom havia observat que la nostra entitat, que desenvolupa activitats tant diverses com encomiables, no tenia encara prou estudiada la singular figura del seu titular. Amb paciència i constància, i, amb la col·laboració del Arxiu Històric de Sabadell amb el seu director Joan Comasòlivas, va constituir la "Comissió Bosch i Cardellach" per dur a terme una tasca d'aprofundiment sobre la vida i obra de tan singular conciudadà. D'aquí va néixer el curs **El metge Anton Bosch i Cardellach, Sabadell 1758-1829. Un protagonista de la il·lustració i un memorialista excepcional.**

Després de tres sessions intenses d'aquest curs, es va preveure de fer una visita a Bràfim i el seu entorn agrari, per conèixer la vila on el metge Anton Bosch i Cardellach va viure 22 anys, gairebé la meitat de la seva vida adulta. Pel fet d'haver-se casat amb Josepa Vives i Soler, pubilla de la casa "Frare de Vives del Carreró", passà a ser copropietari de peces de cultius, sobretot de vinya, oliveres, cirerers i figueres, de la contrada. Al mateix temps que exercia de metge del poble, va procurar atendre i millorar el rendiment de les seves terres, fins al punt que deixà plànols on descriu, amb detall, la situació, orientació, mides i tipus de conreu de cada peça.

17 de març de 2012.

Sortim camí de Bràfim. És un matí serè i lluminós.

Superats els lògics impediments circulatoris per sortir de Sabadell i un cop situats al carril de l'autopista, el paisatge es desplaça veloç als nostres ulls, deixant el Vallès endarrerit i un cop escapat el Baix Llobregat per Martorell, traspassem el Baix Penedès per la vall del riu Anoia. Al costat dret ens apareixen les vies del TGV amb Sant Sadurn de Noya. Circumval·lem Vilafranca, i al poc de trepitjar el Baix Penedès ens desviem direcció Lleida, i ja entrem a l'Alt Camp. Recorreguts els 90 km. que ens separen de casa, aparquem a una rotonda de la sortida 11, on ens trobem amb els altres companys que hi acaben d'arribar, entre ells l'amic Robert Valldosera –perfecte enllaç entre Bràfim i Sabadell- per seguir tots junts.

Formem un grup de disset persones, entre membres i simpatitzants de la Fundació, i dues senyores de Bràfim, la Montserrat Ruiz Cardellà i l'Ester Palau Veciana, que amb el Josep Santesmases, amic historiador de Vila-rodona, ens acompanyaran tota la jornada.

Anem per feina. Prenem el camí de les "arenelles", una antiga via d'entrada a Bràfim, i trepitgem dues de les més importants peces de terra de la família del metge Bosch, la de les "arenelles" i la "del camí d'Alió", de les que disposem de plànols que ell havia dibuixat. Bon treball d'en Joan Santesmases, qui a còpia de trepitjar el terreny i amb ajuda

de les imatges aèries del "google", ha aconseguit identificar algunes peces, amb alguna olivera que be podria haver estat plantada pel metge Bosch. Els cultius de les diverses peces ha canviat, però la base ha estat sempre la vinya, l'olivera i l'ametller. L'itinerari es fa en cotxe, amb aturades a fi de poder contemplar els diferents cultius, les construccions aïllades, algunes interessants "coves" o cabanes de pedra seca, i els murs que fan de marge de separació entre parcel·les, construïts amb les pedres que s'anaven retirant al netejar i artigar els camps per fer-los productius. Curiosament, moltes d'aquestes terres son avui propietat de la família de l'Ester Palau que ens acompanya.

Segueix la caravana de cotxes fins el pati del darrera de la Cooperativa de Bràfim, on hi ha les modernes instal·lacions per elaborar el vi. Sobresurt un grup de grans dipòsits verticals d'acer inoxidable, visibles des de la llunyania. A la botiga agroalimentària, hi ha sessió de compra de productes de la terra. S'hi ofereix una gran varietat de vins, caves, licors, olis, fruits secs, tot de la comarca. Allà mateix queden aparcats els vehicles, i per una sortida que dona al carrer Major de la vila, els expedicionaris podem observar la façana de la casa del carrer del Doctor Puig, 19, que suposadament va habitar el metge Bosch. Tot seguit ens adrecem a l'Església Parroquial, un gran edifici de

transició del gòtic al barroc de finals del segle XVII, dedicat a Sant Jaume, presidit per un notable retable barroc. Els visitants, relaxats, escoltem amb atenció les atinades explicacions de la Montserrat sobre la història d'aquest emblemàtic edifici.

Retornem al pati de la Cooperativa, i amb els cotxes ens adrecem al Santuari de Loreto situat en un paratge molt bonic al costat d'un bosc, des don es contempla una esplèndida panoràmica de Bràfim, que és ben a prop. La Montserrat i l'Ester ens expliquen que l'edifici primitiu d'aquest santuari, construït a mitjans del segle XVII, que es va enderrocar, i que entre 1889 i 1892 es va construir el que podem veure, amb la col·laboració de tot el poble, amb les persones que hi anaven a fer el que fos per aixecar-lo. Edifici d'estil neoromànic, segons els llibres, que destaca pel seu campanar de forma prismàtica acabat amb punxa, i situat sobre la nau principal, al centre de la façana.

Els anys seixanta es va restaurar l'edifici i condicionar l'entorn. La imatge de la Mare de Déu de Loreto presideix l'ermita des d'un cambril, on s'hi respira l'aire especial que li donen uns murals de colors potents, combinats amb elegants relleus de fusta. El Santuari de Loreto, és un lloc ideal per trobades, celebracions familiars i esbarjo. Allà, el primer diumenge de Juny, cada any s'hi celebra l'Aplec de Primavera.

Josep Maria Benaul, Josep Santesmases (Vila-rodona), Montserrat Ruiz Cardellà (Bràfim), Esteve Renom, Montserrat Llonch, Carles Riba, Xavier Sauquet, Francesc Garriga, Salvador Fité, Manel Sabés, Pepi Llonch, Maria Teresa Salvans, Mercè Lleonart, Annie Hayaux, Mercè Renom, Robert Valldosera, Oriol Garriga, Maria Rosa Mora i Ester Palau Veciana (Bràfim)

Fotografia d'Àngels Casanovas

Un cop l'Àngels Casanovas ens fa la fotografia de grup, retornem al poble fent una petita volta. Per un camí amb un fort pendent i traspassat el riu Gaia per un gual d'escàs cabal, entrem a Montferri, prenem la carretera que passa per davant del llogarret de Vilardida, i tornem altra volta a Bràfim. Pel camí podem observar perfectament sobre Montferri, el Santuari de Nostra Senyora de Montserrat, un projecte de Josep Maria Jujol, arquitecte col·laborador de Gaudí, que te obra escampada per aquestes terres, com la font metàl·lica que està ben a prop de l'ermita de Loreto que acabem de visitar.

Amb els vehicles aparcats al capdavant del Carrer d'Avall, anem entrant al restaurant "El Cellar de Bràfim", situat a pocs metres de l'antic casalici de Can Garriga, ara amb els baixos transformats en un comerç agroalimentari. L'entrada al restaurant és la d'una acollidora casa del poble; salvada una petita escala, s'entra a una sala menjador de generoses dimensions. Arribada aquesta hora, saturats de tanta informació i bellesa necessitem reposar i refer energies.

Es conforma una llarga taula, i tot esperant que ens portin el dinar, es formen grups on es comenta el que s'ha vist i sentit aquest matí intens i agraït, i més coses. En totes les converses, hi ha algun moment en el que hi és present el metge Anton Bosch, una figura que amb els anys va guanyant en alçada intel·lectual i humana.

Acabat el dinar, la Mercè Renom ens explica el treball que la Fundació porta a terme a fi d'aprofundir en la figura del seu titular, i la importància que té aquesta visita que ens ha permès conèixer i trepitjar la terra on va viure i treballar bona part

de la seva vida. Després, la Montserrat, agraeix a la Fundació el fet de preocupar-se per conèixer i divulgar la figura del metge Bosch, fins fa poc desconeguda al poble. Fa temps, uns amics Sabadellencs els hi varen donar a conèixer, i últimament s'ha ampliat aquest coneixement, mitjançant actuacions, com aquesta visita, que considera important per la història de la vila. Als postres, ve a saludar-nos el Sr. Joan Josep Raventós, batlle de la vila, qui agraeix de tot cor la trobada i l'interès que mostra la Fundació Bosch i Cardellach en aquesta recerca.

Una jornada intensa i agradable. Viscuda a l'Alt Camp de Tarragona, en un poble que de fa molts anys manté lligams amb Sabadell. Bràfim rodejat de vinyes, oliveres i terres de secà, conserva el seu nucli urbà intacte i una població relativament estable. Sabadell, acabat un creixement desbordant, fruit de segle i mig de febre industrial, intenta inventar un futur incert, mantenint dins el que és possible, les seves arrels.

Desconeixem quina cara feia el metge Bosch, no se'n conserva cap imatge; però és mitjançant els seus escrits i dibuixos, els contactes amb Bràfim, i la recerca que en van fent els nostres estudiosos, que cada vegada en sabem més coses. Aprofundint en la seva vida, hi descobrim un metge savi, un memorialista intel·ligent i una persona plena d'inquietuds de tota mena, que va estimar el país i ens ha deixat una obra important.

El seu llegat pot ajudar a encarrilar el futur de les nostres dues comunitats.

J. Oriol Garriga i Maria Rosa Mora

Nota personal:

Intueixo que en la vinguda a Sabadell el 1830 del besavi Josep Garriga Gasset (1802 - 1868), fill de Francesc Garriga Busquets, paraire, hi podrien haver influït els contactes amb el metge Anton Bosch.